

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถช่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจทั่วโลกให้ดำเนินไปได้อย่างคล่องตัว และยังมีสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม การท่องเที่ยวจึงเป็นช่องทางที่ทำให้ก่อเกิดรายได้ภายในชุมชน สร้างความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศตามกำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดการยุทธศาสตร์ชาติและได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ พ.ศ.2560 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2560 เป็นแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580) ฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่จะต้องนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ในเอกสารอ้างอิงจากพระราชโองการ ประกาศเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงนับว่ามีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การท่องเที่ยวช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปของสินค้าและบริการเกี่ยวกับการนำเที่ยวและมีบทบาทในการกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังมีส่วนในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของมวลมนุษยชาติสันติภาพ ความเป็นมิตรไมตรี ความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน การอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมอันดีงาม ความภาคภูมิใจในคุณค่าศิลปวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติความรู้สึกรักหวงแหนผืนแผ่นดินที่อยู่อาศัย ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นสินค้าตลอดจนบริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และมีแนวโน้มว่ารายได้จากการท่องเที่ยวจะมีปริมาณสูงขึ้น โดยสังเกตได้จากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีจำนวนมากขึ้นทุกปี ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติมากมาย ได้แก่ หาดทราย ทะเล ภูเขา น้ำตก และอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนาอารามและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่มีความประณีตงดงาม อันแสดงถึงวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งการผสมผสานกลมกลืนกับวัฒนธรรมนานาชาติ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีพลังที่จะดึงดูด นักท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561 : 1)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นทางเลือกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์และสนใจที่จะรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม วิถีชีวิต ศิลปะทุกแขนง รวมถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย นักท่องเที่ยวจะได้ทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลสมัยอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นหลังผ่านสิ่งเหล่านี้ ซึ่งมีจุดขายเป็นมรดกแห่งอดีต เป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มี

ราคาในสังคมสมัยใหม่ เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมดั้งเดิมจะเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงมีแนวโน้มที่ดีขึ้นเรื่อยๆ (ชวลิต ตั้งสมบูรณ์กิตติ, 2554 : 1) ทั้งนี้จากการไหลเข้าของนักท่องเที่ยวในจำนวนที่มากขึ้น ย่อมส่งผลเสีย และสร้างความซำรุดทรวดโทรมให้แก่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวมีความยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบแรกของการพัฒนาการท่องเที่ยวให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพราะทรัพยากรท่องเที่ยวถือเป็นสินค้าหลักทางการท่องเที่ยวที่จะขายให้นักท่องเที่ยว โดยมีสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือน จึงต้องมีการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เพิ่มความงดงามและมีคุณค่ามากขึ้นกว่าเดิม โดยทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องรวมเอาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเข้าไปด้วย เพื่อเพิ่มความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวยังช่วยส่งเสริมและพัฒนาในอีกหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชน ทำให้มีนักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภายในชุมชนให้ดีขึ้นอีกด้วย (กมลวรรณ ถนอมเงิน, 2554 : 2)

จังหวัดเพชรบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหลายแห่ง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีเรื่องราว ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีอยู่มากมาย โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านฝีมือช่างที่มีหลากหลายสาขานับว่าความเป็นเมืองศิลปถิ่นช่างแห่งสกุลช่างเมืองเพชรโดดเด่นเป็นที่ยอมรับโดยแยกจากงานช่างสิบหมู่ และในขณะเดียวกันก็ไม่มีใครที่จะปฏิเสธความเป็น “อยุธยาที่มีชีวิต” ของเพชรบุรีไปได้ ชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นชุมชนย่านเก่าแก่ของจังหวัดเพชรบุรีที่ยังคงมีอาคาร บ้านเรือนที่เป็นสถาปัตยกรรมตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา รัตนโกสินทร์ ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นจังหวัดเพชรบุรีจึงได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้น เพื่อเพิ่มวิสัยทัศน์เสริมรายได้เข้าสู่ชุมชนด้วยการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี 4 ปี พ.ศ.2561-2564 ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน โครงการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ปี พ.ศ.2561 แผนวิสาหกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พ.ศ. 2560-2564 และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2560-2564 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561 : 1-2) โดยได้แสดงวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชั้นนำของโลกที่มีคุณภาพ โดยการเพิ่มคุณภาพของสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ 2) เติบโตอย่างมีดุลยภาพ ทั้งเรื่องของนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว และช่วงฤดูในการท่องเที่ยว 3) ใช้ความเป็นไทยมาเป็นพื้นฐานในการเติบโต โดยนำเอาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นในภาคส่วนต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว เพื่อนำเอาจุดเด่นต่างๆ เหล่านี้มาสร้างให้เกิดเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งนี้ต้องปลูกฝังให้ทุกคนรู้สึกรักและภูมิใจในต้นทุนวัฒนธรรมที่เรามี 4) พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม เพื่อเพิ่มรายได้ให้ทั่วถึงทุกภาคส่วน โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้พวกเขาสามารถนำไปต่อยอดได้เอง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และเป็นแหล่งเพิ่มรายได้ของการท่องเที่ยว และ 5) พัฒนาอย่างยั่งยืน โดยอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีคุณค่า และเอกลักษณ์ต่างๆ พร้อมปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชนรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถอยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืนไม่ถูกทำลายไป (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดเพชรบุรี, 2561)

ชุมชนวัดเกาะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี เป็นเมืองเก่าริมแม่น้ำเพชรบุรี เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยของพ่อค้าพานิช คหบดี และเจ้าของภูมิปัญญาด้านฝีมือช่าง มีโบราณสถานเก่าแก่คือ วัดเกาะที่มีอายุยาวนานมากกว่า 300 ปี อ้างอิงจากหลักฐานภาพจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดเกาะ จารึกไว้เมื่อปี พ.ศ.2277 ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย มีศาลเจ้าบ้านป็นที่เป็นศาลเจ้าจีนอยู่คู่ชุมชน มีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต โดยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รัฐบาลและการใช้ความสามารถด้านงานช่างจากภูมิปัญญาดั้งเดิมมาเป็นอาชีพสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน เช่น ช่างตอกลาย ช่างลายรดน้ำ ช่างแกะสลักงานไม้ ช่างโกศ ช่างเมรุมาศ ช่างทองโบราณ โดยเฉพาะช่างทองโบราณนี้ป็นงานฝีมือที่ได้รับการยอมรับจากผู้คนทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวในชุมชนวัดเกาะยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางนัก เนื่องจากยังขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการศึกษาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะเป็นทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวขาดการเชื่อมต่อเส้นทางท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดเพชรบุรี, 2561)

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยและศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยเน้นศึกษาในเรื่องของบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไปของชุมชน ความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ เพื่อนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ และศึกษาองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และสนับสนุนให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความน่าสนใจ เกิดมูลค่าเพิ่ม สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนพัฒนาเศรษฐกิจให้กับธุรกิจทางภูมิปัญญาที่มีอยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ” เน้นการศึกษาเกี่ยวกับบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะเกี่ยวกับความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว การเข้าถึงสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม และการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยการศึกษาบริบทที่เป็นต้นทุนด้านพื้นที่ แหล่งภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในชุมชน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่า แหล่งภูมิปัญญา แหล่งจำหน่ายสินค้าของฝาก และร้านอาหารในชุมชนเพื่อสร้างแรงดึงดูดในการท่องเที่ยว เพิ่มศักยภาพทางการตลาดให้แก่แหล่งท่องเที่ยวผู้คนในชุมชน รวมถึงเจ้าของภูมิปัญญา ร้านอาหาร ร้านค้า ร้านขายของฝากของที่ระลึก สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย ศิลปวัฒนธรรมทางภูมิปัญญา แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวบริบทของพื้นที่ และงานวิจัยที่สามารถใช้เป็นการพัฒนาศักยภาพสร้างสรรค์การท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ

2.1.1 ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว

2.1.2 ด้านความสามารถในการเข้าถึง

2.1.3 ด้านสิ่งดึงดูดใจ

2.1.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

2.1.5 ด้านกิจกรรม

2.1.6 ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรายละเอียดดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งไม่ทราบถึงจำนวนประชากร

หรือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนวัดเกาะอย่างชัดเจน ทราบแต่เพียงว่ามีจำนวนมากจึงใช้สูตรของคอคแรน (Cochran, 1953) มาคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้นำชุมชน เจ้าของภูมิปัญญา เจ้าของกิจการร้านค้า วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีหรือตัวแทน เจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าอาวาสในชุมชนวัดเกาะ และตัวแทนชุมชน รวมจำนวน 9 คน

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

ชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ในการศึกษาวิจัยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนกับแหล่งภูมิปัญญา ร้านอาหาร และร้านขายของฝากของที่ระลึก

5. ขอบเขตด้านเวลา

ใช้เวลาในการศึกษาวิจัยตั้งแต่ตุลาคม 2563 ถึงพฤษภาคม 2564

นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม บริบททางสังคม วัฒนธรรมและยังเป็นการกำหนดทิศทางโดยชุมชนและชุมชนยังมีอำนาจในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งเจ้าของชุมชนและนักท่องเที่ยวที่มาเยือนชุมชน ทั้งนี้การท่องเที่ยวชุมชนโดยคนภายในชุมชนจะต้องเริ่มมาจากคนในชุมชนเองในการจัดการการท่องเที่ยวเนื่องจากหากขาดความร่วมมือจากคนภายในชุมชนจะส่งผลให้การท่องเที่ยวชุมชนเกิดขึ้นไม่ได้เลย หรือจะทำให้การท่องเที่ยวที่ได้ทำขึ้นไม่มีความยั่งยืนในระยะยาว และการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องเป็นการเสริมสร้างและนำเสนออัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของของชุมชนให้กับสังคมภายนอกให้เป็นที่รู้จัก

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่มีวัฒนธรรมความเป็นมาที่สั่งสมจากอดีตผ่านรุ่นสู่รุ่น โดยนักท่องเที่ยวได้เข้าไปในพื้นที่เพื่อศึกษาทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตของพื้นที่ ทำความเข้าใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยผ่านการท่องเที่ยว

บริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง ข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไปของชุมชน ความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมไปถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Tourist Attraction Potential) หมายถึง ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นๆ ว่ามีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่ ซึ่งประกอบด้วย

1. ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว หมายถึง การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสม โดยมีการจัดระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

มีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย จัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวและการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล เป็นต้น มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้อย่างเหมาะสม รวมถึงมีระบบการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

2. ด้านความสามารถในการเข้าถึง หมายถึง การดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจึงต้องการความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สภาพถนนที่มีมาตรฐาน สามารถรองรับยานพาหนะของนักท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ มีป้ายบอกทางที่สื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย มีรถประจำทางให้บริการอย่างสม่ำเสมอ ความปลอดภัยในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และความสะดวกของระยะทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

3. ด้านสิ่งดึงดูดใจ หมายถึง ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ มีลักษณะเฉพาะตัว อันมีสาเหตุมาจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และเหตุการณ์ที่สำคัญในอดีต มีศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่น่าสนใจ มีความงามทางสถาปัตยกรรม มีชื่อเสียง มีคุณค่าน่าประทับใจ มีทัศนียภาพสวยงาม และมีความสำคัญและคุณค่าในภาพรวม

4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการได้รับการเดินทางไปท่องเที่ยวที่ชุมชนวัดเกาะคือ มีบริการห้องน้ำ-ห้องสุขา บริการน้ำดื่ม-น้ำใช้ในแหล่งท่องเที่ยว มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก ของฝาก มีร้านสะดวกซื้อหรือร้านอาหารที่เพียงพอ ช่องทางในการสื่อสารหรือติดต่อผ่านทางโทรคมนาคม และมีที่พักตั้งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท เช่น โฮมสเตย์ เกสต์เฮาส์ รีสอร์ท โรงแรม เป็นต้น

5. ด้านกิจกรรม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจัดเตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมชมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในชุมชน แหล่งศึกษาเรียนรู้ เช่น พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน เป็นต้น การเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน แต่ละแห่งเข้าด้วยกัน โดยการเที่ยวชมแบบมีมัคคุเทศก์นำชม อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรมเทศกาลประจำปีเพื่อท่องเที่ยวชมชุมชนวัดเกาะ ซึ่งเน้นกิจกรรมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว

6. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การจัดกิจกรรมบริการด้านต่างๆ ไว้คอยให้บริการและคอยแนะนำให้นักท่องเที่ยว เช่น จัดให้มีผู้บรรยายหรืออธิบายสถานที่และสิ่งสำคัญที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว มีการควบคุมราคาสินค้า อาหาร และของที่ระลึก มีการจัดพื้นที่จอดรถไว้เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว มีถังรองรับขยะอย่างเพียงพอ มีจุดนั่งพักผ่อนแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และมีบริการนำเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การดำเนินงานพัฒนาสภาพชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกหรือโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นเพิ่มขึ้น

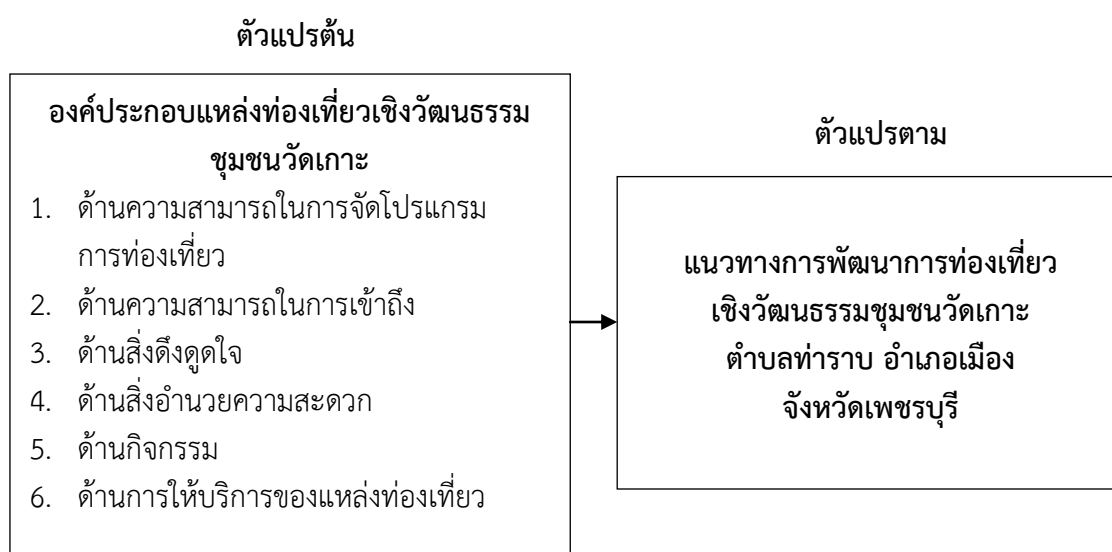
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม มีการกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการ เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ชุมชนวัดเกาะ หมายถึง ชุมชนย่านเก่าแก่ของจังหวัดเพชรบุรีที่ยังคงมีอาคาร บ้านเรือนที่เป็นสถาปัตยกรรมตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา รัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีพ่อค้าพานิช คหบดี และเจ้าของภูมิปัญญาด้านฝีมือช่างอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก มีโบราณสถานเก่าแก่คือ วัดเกาะ ศาลเจ้าบ้านป็น ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ และการใช้ความสามารถด้านงานช่างจากภูมิปัญญาดั้งเดิมมาเป็นอาชีพสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน

นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง บุคคลที่เดินทางอยู่ในประเทศหนึ่งประเทศใดที่มีใช้บ้านเมืองที่อาศัยอยู่เป็นประจำเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไปของชุมชนความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมไปถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมไปถึงศึกษาองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวคิดของ ไพร์ สตีเวน (Pike Steven, 2008 : 95) เพื่อนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี สรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบข้อมูลสภาพแวดล้อม บริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไปของชุมชน ความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมไปถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
2. ทราบถึงองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป
3. ได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่อยู่คู่กับชุมชนวัดเกาะอย่างยั่งยืนต่อไป